

Приложение 1

1.1. КАК СЕ ИЗПОЛЗВА ИНСТРУМЕНТЪТ ЗА САМООЦЕНКА

Инструментът обхваща три ключови процеса в рамките на три раздела:

- подбор на кандидати (работен лист 1 от електронната таблица),
- изпълнение на проектите от бенефициерите с акцент върху разходите за обществени поръчки и труд (работен лист 2),
- сертифициране на разходите от управляващия орган и плащания (работен лист 3).

Всеки от тези три раздела, съдържащ специфичните рискове, които са номерирани (например SR1, SR2 и т.н.), се предхожда от уводна част, в която са посочени всички специфични рискове, които са свързани със съответния раздел.

Освен това на управляващия орган се препоръчва да оцени рисковете от измама във връзка с всяко възлагане на обществена поръчка, което той управлява пряко, т.е. в контекста на предоставяне на техническа помощ (раздел 4 относно пряко възлагане на обществени поръчки). В случай че управляващият орган не възлага обществени поръчки, за които се налага извършване на оценка на риска от измами, раздел 4 не е необходимо да се попълва.

Забележка: само жълтите клетки следва да се попълнят от екипа за самооценка.

ОПИСАНИЕ НА РИСКА

За улеснение на екипа в инструмента са описани предварително определен брой рискове. Всички тези предварително описани рискове следва да бъдат оценени от екипа, но ако бъдат установени допълнителни рискове, могат да се добавят повече редове.

Пълното описание на риска се намира или в заглавния лист (по отношение на раздели 2 и 4), или в описанието на специфичния риск (раздели 1 и 3).

Заглавие на колона	Насоки
Реф. номер на риска	Уникален референтен номер на риска. Буквите се отнасят до раздела, в който е установен рискът (SR = Подбор на бенефициери, IR = Изпълнение и проверка, CR = Заверки и плащания и PR = Пряко

	възлагане на обществени поръчки от УО), а цифрата е последователно указание за идентификация. Тази клетка трябва да се попълва само за добавени нови рискове.
Наименование на риска	Тази клетка трябва да се попълва само за добавени нови рискове.
Описание на риска	Тази клетка трябва да се попълва само за добавени нови рискове.
Кой е свързан с риска?	Тук се описват данни относно органите, в които се намират физическите лица или субекти, участващи в извършването на измами, например управляващ орган, изпълнителни органи, сертифициращ орган, бенефициери, трети страни. Тази клетка трябва да се попълва само за добавени нови рискове.
Вътрешен (в УО), външен или възникнал в резултат на тайни споразумения е рискът?	Тук се посочват данни за това дали измамата е вътрешна (само в рамките на УО), външна (само в рамките на един от органите, външни за УО) или в резултат на тайни споразумения (с участието на един или повече органи). Тази клетка трябва да се попълва само за добавени нови рискове.

2. ПЕТТЕ ОСНОВНИ СЪПКИ ПРИ САМООЦЕНКАТА

2.1. Брутен риск

Брутният риск се отнася до равнището на риска **преди отчитане** на ефекта на **съществуващите или планираните** контролни мерки. Количественото изразяване на риска обикновено се състои от комбинация от „**вероятността**“ на риска — каква е вероятността да настъпи събитието, и „**въздействието**“ на риска — какви ще бъдат последиците от събитието във финансово и нефинансово изражение. За да се гарантира последователност на оценката, при определяне на вероятността следва да се зададе **времеви хоризонт**, който в този случай следва да бъде седемгодишният програмен период.

Заглавие на колона	Насоки													
Въздействие на риска (БРУТЕН)	От падащото меню екипът за оценка на риска следва да избере степен на въздействие на риска от 1 до 4, основана на въздействието, което ще окаже рискът, ако възникне, съгласно следните критерии: <table border="1"> <tr> <th></th><th>Репутация</th><th>По цели</th></tr> <tr> <td>1</td><td>Ограничено въздействие</td><td>Допълнителна работа води до забавяне на други процеси</td></tr> <tr> <td>2</td><td>Незначително въздействие</td><td>Постигането на оперативната цел се забавя</td></tr> <tr> <td>3</td><td>Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето</td><td>Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя</td></tr> </table>			Репутация	По цели	1	Ограничено въздействие	Допълнителна работа води до забавяне на други процеси	2	Незначително въздействие	Постигането на оперативната цел се забавя	3	Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето	Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя
	Репутация	По цели												
1	Ограничено въздействие	Допълнителна работа води до забавяне на други процеси												
2	Незначително въздействие	Постигането на оперативната цел се забавя												
3	Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето	Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя												

	<table><tr><td></td><td>естество или в нея участват няколко бенефициери</td><td></td></tr><tr><td>4</td><td>Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата</td><td>Стратегическата цел е застрашена</td></tr></table>		естество или в нея участват няколко бенефициери		4	Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата	Стратегическата цел е застрашена		
	естество или в нея участват няколко бенефициери								
4	Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата	Стратегическата цел е застрашена							
Вероятност на риска (БРУТЕН)	От падащото меню екипът за оценка на риска следва да избере степен на вероятност на риска от 1 до 4, основана на вероятността рискът да възникне през седемгодишния програмен период, съгласно следните критерии: <table><tr><td>1</td><td>Почти никога няма да възникне</td></tr><tr><td>2</td><td>Ще възниква рядко</td></tr><tr><td>3</td><td>Ще възниква понякога</td></tr><tr><td>4</td><td>Ще възниква често</td></tr></table>	1	Почти никога няма да възникне	2	Ще възниква рядко	3	Ще възниква понякога	4	Ще възниква често
1	Почти никога няма да възникне								
2	Ще възниква рядко								
3	Ще възниква понякога								
4	Ще възниква често								
Обща степен на риска (БРУТЕН)	Тази клетка се изчислява автоматично въз основа на въведените данни в клетки „Въздействие на риска“ и „Вероятност на риска“. Степента в нея се определя въз основа на общата оценка. 1—3 — Приемлив (зелено) 4—6 — Значителен (оранжево) 8—16 — Критичен (червено)								

2.2. Текущи ограничителни контролни мерки

В инструмента предварително са определени известен брой възможни контролни превантивни мерки. **Тези мерки са примерни** и могат да бъдат премахнати от екипа за оценка, ако такива контролни мерки не са налице, и могат да бъдат добавени редове, ако са въведени допълнителни контролни мерки за противодействие на установения риск. **Възможно е контролна мярка, предвидена за един конкретен риск, да е от значение и за други рискове — в такива случаи мерките могат да се повтарят няколко пъти. По-специално заданието може да се улесни, като се направи обикновена препратка към текущите контролни мерки, които са описани и/или изброени например в описанието на системата за управление и контрол, бизнес процеси и ръководства.**

Заглавие на колона	Насоки
Реф. номер на контролната мярка	Уникален референтен номер на мярката На всеки риск са приписани поредни номера, например контролните мерки за риск SR1 започват от SC 1.1, а контролните мерки за риск IR2 започват от IC 2.1.

	Тази клетка трябва да се попълва само за добавени нови контролни мерки.
Описание на контрола	Тази клетка трябва да се попълва само за добавени нови контролни мерки.
Свидетел ли сте на осъществяването на този контрол?	От падащото меню екипът за оценка на риска трябва да избере „Да“ или „Не“ за това дали са документирани доказателства за осъществяването на контролната мярка. Например доказателства за одобрение са документирани с подпис, следователно контролната мярка е видима.
Редовно ли проверявате този контрол?	От падащото меню екипът за оценка на риска трябва да избере „Да“ или „Не“ за това дали изпълнението на контролната мярка се проверява редовно. Проверката може да се извършва чрез вътрешен или външен одит или всяка друга система за мониторинг.
Какво доверие имате в ефективността на този контрол?	Въз основа отчасти на отговорите на предходните два въпроса екипът за оценка на риска следва да посочи какво доверие има в ефективността на контролната мярка по отношение на ограничаването на установения риск (високо, средно или ниско). Ако контролната мярка не е удостоверена с доказателства или не се подлага на проверка, равнището на доверие ще е ниско. Ако контролната мярка не е удостоверена с доказателства, то тя явно няма да може да се подлага на проверка.
Ефект от съчетаване на контролните мерки върху ВЪЗДЕЙСТВИЕТО на риска с оглед на степените на доверие	От падащото меню екипът за оценка на риска следва да избере степен от -1 до -4, която показва до каква степен според екипа е ограничено въздействието на риска чрез въведените в момента контролни мерки. Контролните мерки за откриване на измами намаляват въздействието на измамите, тъй като те показват, че механизмите за вътрешен контрол функционират.
Ефект от съчетаване на контролните мерки върху ВЕРОЯТНОСТТА на риска с оглед на степените на доверие	От падащото меню екипът за оценка на риска следва да избере степен от -1 до -4, която показва до каква степен според екипа е ограничена вероятността на риска чрез въведените в момента контролни мерки. Контролните мерки за откриване на измами намаляват само косвено вероятността на измамите.

2.3. Нетен риск

Нетният риск се отнася до степента на риска **след отчитане на ефекта** на всички **съществуващи** контролни мерки и тяхната ефективност, т.е. ситуацията такава, каквата е към настоящия момент.

Заглавие на колона	Насоки															
Въздействие на риска (НЕТЕН)	Тази клетка се изчислява автоматично чрез приспадане на въздействието на комбинираните съществуващи ограничаващи контролни мерки от въздействието на БРУТНИЯ риск. За да се потвърди, че оценката все още е обоснована, резултатът следва да бъде проверен спрямо следните критерии: <table><tr><td></td><td>Репутация</td><td>По цели</td></tr><tr><td>1</td><td>Ограничено въздействие</td><td>Допълнителна работа води до забавяне на други процеси</td></tr><tr><td>2</td><td>Незначително въздействие</td><td>Постигането на оперативната цел се забавя</td></tr><tr><td>3</td><td>Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето естество или в нея участват няколко бенефициери</td><td>Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя</td></tr><tr><td>4</td><td>Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата</td><td>Стратегическата цел е застрашена</td></tr></table>		Репутация	По цели	1	Ограничено въздействие	Допълнителна работа води до забавяне на други процеси	2	Незначително въздействие	Постигането на оперативната цел се забавя	3	Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето естество или в нея участват няколко бенефициери	Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя	4	Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата	Стратегическата цел е застрашена
	Репутация	По цели														
1	Ограничено въздействие	Допълнителна работа води до забавяне на други процеси														
2	Незначително въздействие	Постигането на оперативната цел се забавя														
3	Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето естество или в нея участват няколко бенефициери	Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя														
4	Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата	Стратегическата цел е застрашена														
Вероятност на риска (НЕТЕН)	Тази клетка се изчислява автоматично чрез приспадане на въздействието на комбинираните съществуващи ограничаващи контролни мерки от вероятността на БРУТНИЯ риск. За да се потвърди, че оценката все още е обоснована, резултатът следва да бъде проверен спрямо следните критерии: <table><tr><td>1</td><td>Почти никога няма да възникне</td></tr><tr><td>2</td><td>Ще възниква рядко</td></tr><tr><td>3</td><td>Ще възниква понякога</td></tr><tr><td>4</td><td>Ще възниква често</td></tr></table>	1	Почти никога няма да възникне	2	Ще възниква рядко	3	Ще възниква понякога	4	Ще възниква често							
1	Почти никога няма да възникне															
2	Ще възниква рядко															
3	Ще възниква понякога															
4	Ще възниква често															
Обща степен на риска (НЕТЕН)	Тази клетка се изчислява автоматично въз основа на стойностите на „Въздействие на риска“ и „Вероятност на риска“. Степента в нея се определя въз основа на общата оценка. 1—3 — Приемлив (зелено) 4—6 — Значителен (оранжево) 8—16 — Критичен (червено)															

--	--

2.4. План за действие за въвеждане на ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите

Заглавие на колона	Насоки
Планирани допълнителни контролни мерки	Тук следва да се даде пълно описание на планираните контролни мерки/ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите. Докато в раздел 5 от насоките са определени общите принципи и методи за борба с измамите, в приложение 2 са предвидени препоръчителните ограничаващи мерки за всеки установен риск.
Отговорно лице	Тук следва да се посочи отговорното лице (или роля) за всяка планирана контролна мярка. Това лице следва да се съгласи да поеме отговорността за контролната мярка и да носи отговорност за нейното въвеждане и ефективното ѝ функциониране.
Срок за прилагане	Тук следва да се посочи крайният срок за прилагане на контролната мярка. Отговорното лице следва да се съгласи с този срок и да носи отговорност за въвеждане на новата контролна мярка до съответната дата.
Ефект на комбинираните допълнителни контролни мерки, които са планирани, върху ВЪЗДЕЙСТВИЕТО на риска	От падащото меню екипът за оценка на риска следва да избере степен от -1 до -4, която показва до каква степен според екипа ще се ограничи въздействието на риска чрез планираните контролни мерки.
Ефект на комбинираните допълнителни контролни мерки, които са планирани, върху ВЕРОЯТНОСТТА на риска	От падащото меню екипът за оценка на риска следва да избере степен от -1 до -4, която показва до каква степен според екипа ще се ограничи вероятността на риска чрез планираните контролни мерки.

2.5. Целеви риск

Целевият риск се отнася до равнището на риска **след отчитане** на ефекта на **текущите и планираните** мерки за контрол.

Заглавие на колона	Насоки															
Въздействие на риска (ЦЕЛЕВИ)	Тази клетка се изчислява автоматично чрез приспадане на въздействието на комбинираните ограничаващи контролни мерки, които са планирани, от въздействието на НЕТНИЯ риск. За да се потвърди, че оценката все още е обоснована, резултатът следва да бъде проверен спрямо следните критерии: <table><tr><td></td><td>Репутация</td><td>По цели</td></tr><tr><td>1</td><td>Ограничено въздействие</td><td>Допълнителна работа води до забавяне на други процеси</td></tr><tr><td>2</td><td>Незначително въздействие</td><td>Постигането на оперативната цел се забавя</td></tr><tr><td>3</td><td>Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето естество или в нея участват няколко бенефициери</td><td>Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя</td></tr><tr><td>4</td><td>Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата</td><td>Стратегическата цел е застрашена</td></tr></table>		Репутация	По цели	1	Ограничено въздействие	Допълнителна работа води до забавяне на други процеси	2	Незначително въздействие	Постигането на оперативната цел се забавя	3	Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето естество или в нея участват няколко бенефициери	Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя	4	Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата	Стратегическата цел е застрашена
	Репутация	По цели														
1	Ограничено въздействие	Допълнителна работа води до забавяне на други процеси														
2	Незначително въздействие	Постигането на оперативната цел се забавя														
3	Съществено въздействие, например понеже измамата е особено тежка по своето естество или в нея участват няколко бенефициери	Постигането на оперативната цел е застрашено или стратегическата цел се забавя														
4	Официално запитване от заинтересовани страни, например парламента, и/или отрицателно отразяване в пресата	Стратегическата цел е застрашена														
Вероятност на риска (ЦЕЛЕВИ)	Тази клетка се изчислява автоматично чрез приспадане на въздействието на комбинираните ограничаващи контролни мерки, които са планирани, от вероятността на БРУТНИЯ риск. За да се потвърди, че оценката все още е обоснована, резултатът следва да бъде проверен спрямо следните критерии: <table><tr><td>1</td><td>Почти никога няма да възникне</td></tr><tr><td>2</td><td>Ще възниква рядко</td></tr><tr><td>3</td><td>Ще възниква понякога</td></tr><tr><td>4</td><td>Ще възниква често</td></tr></table>	1	Почти никога няма да възникне	2	Ще възниква рядко	3	Ще възниква понякога	4	Ще възниква често							
1	Почти никога няма да възникне															
2	Ще възниква рядко															
3	Ще възниква понякога															
4	Ще възниква често															
Обща степен на риска (ЦЕЛЕВИ)	Тази клетка се изчислява автоматично въз основа на въведените данни в клетки „Въздействие на риска“ и „Вероятност на риска“. Степента в нея се определя въз основа на общата оценка. 1—3 — Приемлив (зелено) 4—6 — Значителен (оранжево) 8—16 — Критичен (червено)															

